

Petőcz András

Idegenek

Harminc perccel a háború előtt

*Peut-être à cause des ombres sur son visage,
il avait l'air de rire.*

(Camus)

Megyünk anyámmal haza, a plébániára.

Szeretek az anyámmal kézen fogva sétálni. Süt a nap, az utca szinte üres.

Már az első nap megszerettem ezt a várost. Örültem, hogy kevesen vannak benne. Ahonnan jöttünk, ott mindig sokan voltak. És a tömegben mindig attól féltem, hogy elveszítem az anyám.

Ott nagyon-nagyon magas házak voltak. Magas házak és sok-sok beton. De főleg a tömeg. Azt nagyon utáltam.

Itt minden más.

Egy- és kétszintes házak mindenütt. A legtöbb ház előtt kicsi kert van, magas vaskerítéssel.

És az utcák teljesen kihaltak.

Közeledünk a plébánia felé.

Lassan megyünk, mint akinek semmi dolga. Gyakran megállunk a házak előtt, anyám mond valamit a házak homlokzatáról, az ablakokról, vagy a bejárat körüli díszítésekről. Néha lelkesedik, azt mondja egyik-másik házra, hogy nagyon szép, és látom rajta, hogy örülne, ha nekem is tetszene az, ami neki tetszik.

Igazából nem figyelek az anyámra.

A magas katona jár az eszemben. A bűdös és meleg szájszaga.

Megáll az anyám és azt mondja:

– Hallod?

Egy pillanatra nem hallok semmit. Csak az anyámat látom, a feszült figyelmet rajta, és valami örömet és ünnepélyességet is látok az arcán.

Aztán meghallom.

Az egyik ablakból zene szól. Játékosan és könnyedén szállnak ki a hangok, valami egészen vidám és jóleső muzsika.

Most elhallgat a zene egy pillanatra, aztán hirtelen újraindul ugyanaz a motívum.

Anyám súgja:

– Valaki zongorázik. Tudod?

A zongorahang felgyorsul egy pillanatra, egészen magas hangok is hallatszanak, aztán visszatér az első motívum.

Anyám továbbra is suttog. Úgy mondja, mintha valami titkot mondana:

– Ez a Für Elise. Hallod?

Megint elhallgat a zene, aztán hirtelen ismét elindul ugyanaz a motívum, mint amit először hallottam.

Játékosan és lágyan buknak elő a hangok az ablakból. Állunk az anyámmal, süt a nap, az utca kihalt.

Hallgatjuk a zenét.

Anyám mondja:

– Tudod, valamikor én is tudtam zongorázni. Még a Für Elise-t is játszottam. Gyerekkoromban.

A kétszintes ház ablakából újból és újból ugyanaz a motívum hallatszik.

Hallom még akkor is, amikor este az anyám a vacsorát készíti nekem és a plébánosnak.

Behunyom a szemem, és a fejemben megszólalnak a könnyed, játékos zongorahangok.

Végül is nem tudom, hogy így mondta-e az anyám, amit mondott. Nem tudom, pontosan így mondta-e, amit mondott, akkor, amikor először hallottuk a zongoristát játszani.

A Für Elise-t hallottuk, az biztos.

Lehet, hogy nem is mondott semmit az anyám, csak álltunk ott, az ablak alatt, egy vaskerítés előtt.

A zongoradarab címét nyilván mondta, de lehet, hogy csak később.

Igazából amire biztosan emlékszem, az a zene és a vaskerítés.

És az anyám.

Arra emlékszem, hogy láttam, hogy boldog. Hogy akkor egy pillanatra tényleg boldog volt.

Rendszeresen jár hozzánk, a plébániára, a kopasz, alacsony katona.

Olyankor átmegyek a szomszédba játszani.

Nem szeretek átmenni a szomszédba. Egy szomorú arcú lány lakik ott, velem egykorú, de nálam egy fejjel alacsonyabb.

Örökké a babáját szorongatja, egy félszemű porcelánbabát, le nem tenné egy pillanatra sem.

A nagymamájával lakik.

Átmegyek a szomszédba, vasárnap reggel 9 óra van. Ilyen korán jön hozzánk a katona.

Az ajtóban a nagymama fogad:

– Mit akarsz?

– Amélie itthon van? Játszani jöttem.

– Megint nálatok van a katona?

Lehajtom a fejem. Úgy mondom, mintha védekeznek:

– Ő az apám legjobb barátja. Üzeneteket hoz az apámtól. A múltkor is azt üzent az apám, hogy hamarosan megjön, hoz nekem sok pénzt meg játékokat. Gazdag ember az apám, mindent meg tud venni nekem, amit csak akarok. Van autója, van háza, van mindene. Nála lakunk majd, és akkor az anyámnak sem kell semmit sem csinálnia. Az apám jóban van a katonákkal.

– Az az idegen katona az apád barátja?

– Igen. Ő vigyáz ránk, az anyámra meg rám, mert az apámnak még dolgoz-
nia kell.

– Mit dolgozik az apád?

– Mérnök. Házakat épít. Nagy, magas házakat. Nemcsak házakat, de szállodá-
kat is. Kórházakat. Mindent, ami jó. Ami jó az embereknek.

Amélie jelenik meg az ajtóban.

Szorongatja a babáját. Néz engem, aztán a babáját nézi.

Fél, hogy elveszem tőle.

– Gyere, menjünk a kertbe játszani – mondom neki.

A szomszédnak nagy kertje van, jól lehet játszani benne. Még hintája is van,
homokozója, bár én már nem nagyon szeretek homokozni.

Labdázni akarok, de Amélie azt nem szereti. Mindig veszít.

– Gyere le a pincébe – mondja.

Tágas pincéjük van a szomszédéknak, tágas és üres.

Valamikor bort tartottak itt, de most már alig vannak benne hordók. Azok is
üresek.

Amélie egyedül lakik a nagymamájával, a szülei már régen meghaltak.

Lemegyünk a pincébe, félhomály van, csak egy gyenge villanykörte világít a
bejáratnál, ahogy belépünk.

Sokfelé lehet itt menni, több út is vezet, ki tudja merre.

Minden dohos. A falat nem lehet megfogni. Nedves, nyálkás.

– Félsz? – kérdezi Amélie. Látszólag nagyon bátor, de azért szorongatja a por-
celánbabáját.

A pince egyik oldaljára támasztva valami zörgés hallatszik. Mintha valaki
járna arra.

Meredten állunk.

Éles magas hang. Mint amikor egy kisbaba felsír. Zörgés, neszezés.

– Ezek a patkányok – mondja Amélie. – Sok patkány van itt, szeretik ezt a
helyet. De más állatok is vannak. Nagyi mondta, hogy sokféle állat elbújik itt,
különösen télen. A pince egész mélyen a hegy alá benyúlik. Egyszer még az ide-
gen katonák is eljöttek ide, körülnézni.

– A laktanyából?

– Igen. Azt mondták a Nagyinak, hallottam, hogy titkos föld alatti járatok
is lehetnek itt, azt mondták, hogy talán a hegyen túlra is elvezetnek, egészen
a völgyig. És mondták azt is, hogy vigyázni kell, és jelentsük, ha észreveszünk
valami furcsát. Sőt, azt is mondták, hogy eljönnek majd berobbantani a járatokat.

Nehogy az idegenek vagy a barbárok átjöhessenek a földalatti folyosókon. De aztán nem jöttek. A Nagyfi nagyon fél a barbároktól. Azt mondja, azok rosszabbak, mint a katonák.

– Kik azok a barbárok?

– Nem tudom. Olyan furcsa ruhában járnak. Nagyfi legalábbis azt mondja. Én még sohasem láttam egyet sem közülük. De a Nagyfi azt mondja, félni kell tőlük.

Amélie elindul a pince egyik járatában.

Megy előre, amíg még lát valamit. Aztán visszafordul:

– Valami lámpa kellene. Hogy tovább mehessünk. Anélkül lehetetlen.

Hideg van. Fázom. Hátat fordítok Amélie-nek, megyek az ajtóhoz.

Nincs kedvem a pincében játszani.

Azzal szórakozom, hogy kóborlok a környező utcákban, felderítem a terepet.

Anyámnak azt mondom, játszani megyek, de ez nem igaz. Csak mászkálok, mert kíváncsi vagyok, és mert egyedül érzem magam.

Elmegyek a laktanya és az iskola felé, benézegetek a kertekbe, a kezemet a vaskerítések sűrű rácsain húzom végig.

Ahogy a laktanyához érek, befordulok egy egészen keskeny kis utcába, hogy aztán azon az úton jöhessek vissza, ahol a zongorista lakik.

Az utcák továbbra is üresek, eddig még senkivel sem találkoztam.

Egyszer-kétszer már előfordult, hogy elment mellettem egy katonai teherautó. Amikor elmegy az ember mellett egy ilyen teherautó, utána mindig nagy a por, nehéz levegőt venni.

Megyek a zongorista utcájában. Mezítláb megyek, mert jó érzés meztelen talppal a puha, meleg földön lépegetni.

Megállok a zongorista háza előtt, hallgatom, ahogy játszik. Olyan az egész, mintha belőlem szólna: a zongorával együtt dúdolom a Für Elise dallamát.

Állok a kétszintes ház előtt, és elképzelem, hogy én is tudok zongorázni.

Igazából még soha nem láttam valódi zongorát. Anyám mutatta egyszer. Egy könyvben. Hogy milyen is az igazi zongora.

Szép fekete volt, ott, a könyvben, egy fényképen.

Most azt is elképzelem, hogy egy nagy teremben ülök a zongoránál, játszom a Für Elise-t, elegáns urak és hölgyek hallgatják a játékomat.

Azt képzelem, hogy a játék végén felállok és meghajolok.

És mindenki nagyon tapsol.

Anyám mondta egyszer, hogy a taps *zúg*. Akkor még nem ebben a városban voltunk. Hanem egy másikban.

Emlékszem, egy magas ház előtt mentünk el, nyitva voltak az ablakai. Onnan hallatszott ki a taps.

Anyám azt mondta akkor:

– Hogy *zúg* a taps!

Mentünk a magas ház előtt, nyár volt, a járda aszfaltjába szinte beleragadt a cipőnk talpa. Ránéztem akkor az anyámra, és nagyon nevettem.

Alig tudtam megkérdezni, annyira nevettem:

– *Zúg?*

– Persze – mondta az anyám. – Zúg a taps. *Zúgatják*. Nem hallod?
Akkor, abban a pillanatban, minden nagyon jó volt. Még annál is jobb, mint most.

Pedig itt is jó. Ebben a városban.

Állok a zongorista háza előtt, és arra a nevetésre gondolok.

Most sem vagyok boldogtalan, mégis, valahogy most minden teljesen más.

A zongorajáték elhallgat egy pillanatra. Csend van. Majd ismét felhangzik, ki tudja, hanyadszor, ugyanaz a motívum.

Anyám mindig azt mondta, hogy a katonák vigyáznak ránk. Azt mondta mindig, hogy nyugodtan megbízhatok a katonákban, még akkor is, ha barátság-talanok.

Itt, ebben a városban, sok katona van.

Egyelőre mi csak katonákat ismerünk. Anyám szereti az egyenruhájukat, csinosnak látja őket és erősnek.

Látom, hogy mégis fél az anyám. Éjjelente felriad, úgy hajnali három óra körül. Olyankor, amikor aludni kellene.

Én olyankor mindig alszom, de tudom, hogy felriad. Minden reggel elmeséli az anyám, hogy hogyan aludt, és tudom, hogy nem hazudik. Mindig elmeséli, hogy három óra körül mivel foglalkozik.

Általában csak néz maga elé, a sorsán gondolkodik. Így mondja.

A sorsán.

Aztán felkel, megnézi, hogy az ajtó zárva van-e. Néha még imádkozik is.

Mindig a Szűz Máriához imádkozik. Van egy kis rózsafüzére, azt morzsolgatja.

Azt mondja, éjszakánként könnyebben tudja elmondani, mit és hogyan vétkezett. Azt mondja, hogy csak úgy belemormolja a bűneit a sötétségbe.

Állítólag ez segít.

Segít abban, hogy újra elaludjon.

A katonákon kívül csak a plébánost ismerem, meg azt tudom, hogy hol is lakik a zongorista. De a zongoristát még sohasem láttam.

Rajtuk kívül még a Sovány Lányt is ismerem. Szemben lakik velünk.

Vagyis szemben a plébániával.

Sovány Lánynak hívom, mert nagyon sovány.

Pont a plébániával szemben van egy vályogház. Ott lakik. Fekete függöny van a vályogház ablakában, nem lehet belátni. Olyan, mintha lakatlan volna.

Csendes.

Anyám és a plébános azt hiszik, hogy tényleg lakatlan az a vályogház ott, szemben.

De én tudom, hogy ez nem igaz.

Melegem van, szomjas vagyok. A plébánia kapuja előtti járdán ülök a földön.

Unatkozom.

Ujjammal mindenféle ábrákat rajzolok a porba.

Várom az anyámat, aki a laktanyába ment, a kopasz katonához, intézni a papírjainkat.

Legalábbis ezt mondta az anyám, hogy ezért ment a laktanyába.

Nem izgulok. Megszoktam, hogy várni kell.

Rajzoló a porba, közben nézem a szemben lévő házat. Az a minta.

Próbálom lerajzolni.

Látom, hogy a ház ablaka mögött megmozdul a fekete függöny.

Megjelenik egy arc, csontos arc, két nagy szem bámul ki belőle.

Egy lány arca.

A homlokát odanyomja az üveghez. Néz rám, a szája mozog.

Beszél hozzám.

Nézem, de nem értem, hogy mit mond.

Csontos keze van. Vékony ujjaival most a szájára mutat.

Megjelenik mögötte egy nő, egy ideig néz engem, aztán ráteszi a kezét a lány vállára.

A nő nagyon nyugodtnak, nagyon szelídnek tűnik.

A Sovány Lány lehajtja a fejét, hátrafordul.

A fekete függönnyt behúzza valaki az ablakban.

Megint csak a házat látom, az ablakban ott a fekete függöny. Minden csendes.

Jön az anyám, könnyű nyári szoknyáját fújja a szél.

Jókedvű.

Mire odaér hozzám, addigra éppen elkészülök a rajzommal.

A plébánia kapuja előtt, a porban, ott van a szemben lévő vályogház, az ablak mögül nagy szemekkel egy gyereklány koponyája bámul kifelé.

Mutatom a rajzom az anyámnak.

Tudja, hogy jól rajzoló. Szívesen rajzoló, és sokat. Amikor csak tehetem, rajzoló. Kell hozzá papír, kell hozzá ceruza, toll, ilyesmi.

Sokba kerül.

Anyám nem szereti, ha rajzoló.

Kérdezi az anyám:

– Mit rajzoltál?

– A szemben lévő lányt. A Sovány Lányt. Ott lakik, abban a házban – mutatom.

– Mindig éhes. Tudom. Beszélt hozzám.

Anyám kérdezi a plébánost az este:

– Ki lakik ott, szemben, abban a vályogházban?

– Senki – mondja a plébános. – Évek óta üresen áll az a ház.

– De én láttam – szólok közbe. – Ott volt egy lány, vele volt egy nő. És az a lány beszélt hozzám.

– Nem tudom – mondja a plébános. – Majd utána nézek. Lehet, hogy csak álmodtad ezt az egészet, kislányom.

A plébános arcára ma már nem emlékszem. Nem volt szakáll, nem volt bajusza, azt tudom. Inkább hosszúkás volt az arca, mint kerek. Ennél többet nem tudok róla mondani. Mindig szürke papi ruhában járt, nadrágot például sose láttam rajta. Erre emlékszem. Csak erre. Nem tudom, hogy jó ember volt-e,

hogy bátor ember volt-e, vagy nem. Nekünk a plébános volt a városban az egyetlen barátunk. Ő fogadott be minket. Neki köszönhattünk akkor mindent. Tényleg mindent. Nagyon bíztunk benne, azt tudom. Anyám is, én is. Nem volt más választásunk. Hogy mi lett vele azóta? Nem tudom. Sok mindent mondanak. Mondják, hogy még idejében elment. Nem tudom. Még az is lehet, hogy él valahol.

A laktanya épp az iskola mellett van.

Reggelente, amikor iskolába megyek, nézem az idegen katonákat. A kerítésen keresztül belátok a laktanyaudvarra, amit már ismerek.

A magas katona is ott van, látom, hogy ott van, de soha nem nézek rá, mert nem akarom, hogy szóljon hozzám.

Reggel van, megyek az iskolába. Két ór van a laktanya előtt, az egyik a magas.

Látja, hogy jövök, megszólít:

– Jó régélt, kicsi lány. Ném kell léni félni. Iván ném bántáni senki. Éngém hívni Iván, vágy Johnny, mindégy, áhogy ákárni.

Állok, nézek rá.

– Ném bántáni, Iván, sénki. Nékém ván égy kicsi lány hásonló. Otthon. Ném itt. Mésszé. Nágyon mésszé. Ván féléség, djérék. Djérék sírni Johnny után. Mésszé léni.

És int a kezével, mutatja, milyen messze.

Zsebébe nyúl, csokit vesz elő. Nyújtja felém.

Úgy teszek, mintha el akarnám venni, aztán hirtelen kiütöm a kezéből, elrohanok.

A csoki a földre esik.

Szaladok be, az iskolába.